

Locuin'a Redactorului:

Cancelari'a Redacțiunii:

Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decâtu numai de la corespondenții regulari ai „Federationii“
Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literarin, comercialu si economicu.

Va est' Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Pretiuu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siose lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2 de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru inserțiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a timbrale pentru fiesce care publicatiune separatu. In Loculu deschis 20 cr. de linia
Una exemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 18/30 maiu 1868.

Cas'a reprezentantiloru Ungariei reapucandu dupa serbatori firulu lucrâriloru sale, in decursulu danei viitorie va luâ la desbatere bugetulu amanatu stat'a amaru de tempu. Se dîce cã d. ministru de financie nu mai vre sê guverneze fãra de bugetu votatu si nu primesce prolongirea indemnitiâii, consiliata de unii mai vertosu pentru cuventulu, cã este mai cu nepotintia a statorî unu bugetu adevratu, de ora ce socotelele statului nu sunt revedite (controlate) de *trei ani de dile*, prin urmare, tote pusetiunile, cãte s'au susceptu in bugetu, sunt numai aproximative. Deputatii au, estu modu, prospecte frumoase de a petrece pana cam cãtra 10—15 julu, tote dîlele 3—4 ore in scaldatoria de abure, unde caldur'a se urca la 30 grad. Réaumur. Asiè li trebue, daca n'au sciutu sê luere de asta tomna, in decursu de 8 lune întrege, mai nemica. Ce e dreptu, vin'a o porta si ministeriulu, — carele ocupatu prea multu de politic'a cea innalta, de politic'a esterna, — nu i-au datu de lucru. Ne tememu, cã opintirile de a figurã ca imperatiã de sine statatoria, ca potere mare, staurintiele de a se mestecã in causele altor'a si apetitulu rêu mascatu de anesãri si alte neliuce, voru face de guvernulu dualisticu si-va uitã cu totulu de bietulu poporu, carele totu suferu si ascepta cu indelunga rãbdare sê-si vedea odata usiorata sortea. Cestiunile, recunoscute prin conclusu dietalu in 1861, de cele mai urginti, stau balta dupa una activitate sêi mai bine neactivitate trienale a dietei actuale. Cestiunea Croatiei innainteza ca melculu, éra a Transilvaniei ca raculu, numai de nu s'ar ingangrenã. Nemultumirea in tiera, — pardonu, intru imperatiã magiara, — este generala, si totu-si domniã situatiunii, fii natiunii suverane, traiescu fãra de ganduri, facandu la planuri, neconsiderandu in arrogantiã si inganfãrea loru pre frãtii, caroru-a la 1861 li strigau in gur'a mare: „Tote impartîmu cu voi, tote vi dãm, numai întregetatea tieriei sê fic pastrata.“ Acum tempulu e aici si nu voru sê scia de noi. Vrendu ne vrendu ni aducemu a minte de cuvintele scripturei: „Va veni mirele si voi nu veti avè untu de lemnu in candilele vostre. — Pres'a magiara infatîsia una icona inspaimentatoria. Organele guverniale (oficiale, oficiose, semi-oficiale, semi-oficiose) si tote cãte veghezeza d'in sfarmaturele fondului de despusetiune, se paru a fi luat u misiunea de a inveninã lumea întrega. Polemiele cele triviale a le prese guverniale fatia cu cele opusetiunale, si vice-vers'a, par' cã întrecu si imbalaciunile unoru diurnale d'in Romania, d. e. „Tier'a“ „Press'a“ „Conventiunea“ „Septeman'a“ si alte diurnale obscure. In Romania libera press'a este in libertate, ba in licintia deplina si nu ne mirãmu daca ambitiunea, vanitatea si coruptiunea unoru omeni d'in clasa mai nainte privilegiata este mai mare decâtu patriotismulu loru, cã-ci acestu-a li-au fostu unu lucru necunoscutu, dar ne mirãmu cã aici in tier'a nostra dualistica inse-si organele opusetiunii se manca unulu pre altulu cu inversiunare nepomenita, desvelindu-ne icon'a cea adevrata a vietiei sociale, asiè precum este in adeveru. „Hazánk“, organulu partidei, carea ramnesce la moscenirea portufoieloru ministeriale, si cod'a subventiunatorulu „Esti lap“, ciripescu cu multa fidelitate dupa hahamulu loru „Pesti Napló“, tote cãte le socotescu a fi apte spre interitarea elementului magiaru in contr'a natiunalitãtiloru nemagiare a le Ungariei si mai vertosu in contr'a Romaniloru, ca cei mai periculosi pentru suprematiã elementului asiaticu. In cestiunea Evreiloru d'in Romania, ele erau neobosite intru a scorni si a propagã mintiunile incornurate, facandu-se zelosi aperiatori ai Judaniloru, „bagu

sama nu atãtu in poterea titlului, ce porta regele Ungariei ca Rege alu Ierusalimului, adeca alu Jidoviloru, ci mai multu pentru ca dualistii sê aiba pretestu a se amestecã in afacerile altoru-a. — Aceste organe guverniale se întrecu in missiunea de a inversiunã pre fii lui Arpadu (genuini si bastardi) in contr'a Rloru. „Esti lap“ in nr. sêu de eri infrica pre unguri in genere si pre opusetiune in parte cu nescue versuri romanesce rêu traduse, provocandu la necesitatea infintiãrii „honvediloru“ in contr'a — unei poesle romanesce! Asiè se face politic'a dualistica, apoi semnati bine, intr' unu diurnalu magiaru, la carele unu colaboratoriu primariu este deputatu dietalu d'in gratiã nepriceptiloru si sedusiloru romanid'in Selagiu.

Sê lasãmu acêsta privelisce trista, sê întorcemu ochii de la acêsta destramare interna la cele esterne. Abiè s'au spulberatu scorniturele cu bandele bulgare in Romania, acum scirile electrice sbora in tote pãrtile, cã bande noue s'ar' fi nescocitu la marginile prusso-polone, apoi rescole in diferite pãrti a le Turciei. Nemultumire in Franciã, d'in caus'a forfecãrii libertãtiloru, — nemultumire in Italiã, d'in caus'a politiceii francesce in cestiunea romana, — nemultumire in Turciã, nemultumire in Irlandiã, — nemultumire in Austriã, unde numai dualistii se silescu a aretã fatia voiosa (Ce bine ar fi a pune unu premiu pentru resolvirea cestiunii: „carea d'in ambe pãrtile dualistice este mai voiosa?“), dar in fondu e amaru si dorere. Sê adaugemu acestoru rele, rivalitãtile domnitoriloru si a poporeloru Europei, apoi avemu icon'a întrega indiestrata cu tote coloriturele necesarie, pentru ca sê credemu in stabilitatea pãcii, in tempurile cele de aur a le lui Saturnu. — Franciã e gelosa pentru nimbulu sêu, Italiã si Germaniã pentru unitatea sa, Tiarulu toturoru Russiloru n'are inca sub cnut'a sa cea feritoria pre toti Slavii, Magiarii n'au reconstituitu inca regatulu lui Atila, deci toti trebue sê staruesca a se inarmã d'in calcanie pana in crescutu, ca sê-si pota realisã unii planurile, altii visurile. Una schintea arunata in magazinulu celu de pravu de pusca este de ajunsu ca sê erumpa vulcanulu. Cine sê arunce schintea? Neci unulu nu cutedia, unulu de altulu se teme si celu ce se teme mai tare, amenintia mai grozavu, acestu-a e imperatulu Napoleone si aliatulu sêu Beust, cari inse au mai mare lipsa de pace. Sê sperãmu, cã pacea nu se va turburã in anulu acestu-a.

Dieta Ungariei.

Siedintiã casei deputatiloru de la 29 maiu.

Dupa comunicãrile indatinate, luandu cuventulu I. Borcsãu yi interpeleza pre ministru de interne, ore este informatu despre neconvenientulu, cã medicii graduati la Universitãtile d'in Vien'a si Prag'a si-potu profesã sciintia in Ungariã fãra vr'o impedecare, éra medicii, graduati la universitatea pestana, nu au acelu-a-si dreptu in Vien'a? Intreba pre ministru, are de cugetu a face pasii trebuintiosi pentru delaturarea acestei anomalie? — In numele ministruului respunde secretariulu de statu, Slavy, spunendu, cã ministruulu de interne va medilocî complanarea acestei cestiuni.

L. Berzenzey interpeleza pre ministruulu de comunicatiune, cum este a se intielege si a se aduce in consunantia respunsulu ministeriale de mai adeduna-di, la interpelatiunea sa — cu fãim'a, ce s'a latitu, cumcã c. N. Bánffy si E. Károlyi aru fi capetatu concessiune pentru cladirea liniei ferate in Trniã. Ministruulu va respunde cu alta ocaziune.

Siedintiã se suspinde pentru cãte-va minute, éra redeschidendu-se, se presinta procesulu verbale alu casei magnatiloru, care a primitu tratatulu vamale inchiãiatu cu Prussiã.

Siedintiã se radica.

La siedintiã casei magnatiloru d'in 29 maiu au participatu vr'o 40 insi d'entre 700 legelatori nascuti; s'a luat la desbatere tratatulu vamale inchiãiatu cu Prussiã. Lévy si A. Mailatu vorbescu pre langa primirea tratatului; ministruulu Gorove li multiamesce, pentru cã au partinitu tratatulu vamale, care apoi se pune la votu si cas'a lu primesce fãra vr'o schimbare.

Cuventarea dep. A. Dobranschi

(tenua in siedintiã de la 23 maiu a dietei ung.)

Onorata casa! Poporulu slovacu d'in comitatulu Liptovoi, petrunsu de acelu adeveru ce nu se pote negã, cã ori ce statu, numai pre bacea indestulirei pretinsuniloru ecuitabili ale poporeloru locutorie pre teritoriulu sêu, pote deveni tare si liberu, mi-a admanatu una suplica, prevediuta cu mii de suscrieri, ce intetiesce deslegarea cãtu mai grabnica a cestiunii natiunalitãtiloru si interpreteza dorintiele, ce are in acêst'a privintia natiunea slovaca de trei milioane, cu acea recerere, ca s'o recumendu gratiosei atentiuni a onoratei case. — Dreptulu de petitiunare, ori cãtu se pecatuiesca in contr'a comitetele provisorie a le comitatelu Scepusiului si Zemplinului, cari impiedeca ori ce miscare constitutiunale (sgomotu ma) cu scirea mea inca nu e desbatutu, si la noi neci nu jace periculu (ce felu de periclu?) in acê'a cã, natiunile nemagiare a le tieriei (ce felu de natiuni?), me rogu de iertare, suntu, (Nu suntu! Sgomotu) repetiescu dara, cã suplica la dieta natiunile nemagiare a le tieriei (Sgomotu cumplitu, amenintiãri: nu suntu!) Acêst'a s'ã desbatutu odata (Sgomotu). Me rogu de iertare, acê'a cari nega, vorbescu in contra adresei dietei de la 1861., de altmintre pofiti a ceti nu numai legile mai vechi, ci si cuventarea uniu deputatu escelinte, ce a tieutu-o in respectulu acêst'a. (Sgomotu, Strigãri: la ordinea dilei!) Aici stãmu pre acelu terenu, nu in acê'a jace periculu, cã aceste natiuni suplica la diet'a tieriei loru, ci in acê'a jace marele periculu, cã suplicãrile se impiedeca cu temeritate prin procederea teroristica a organeloru unoru juridictiuni provisorie, si prin acêst'a increderea, ce se aretã fatia cu legelatiunea, se sugruma inca in simbulu (Sgomotu. Nu se tiene de lucru!).

Fiindcã ast'a mi-este convingerea mi-iãu voia a recumendã suplic'a d'in cestiune gratiosei protectiuni a onoratei case, si fiindcã vediu cã procederea mea se desaprobeza d'in mai multe pãrti, cutezu a o motiva cu cãte-va cuvinte referitorie la situatiunea nostra. (Sgomotu mare.)

Onorata casa! Stãmu inaintea unoru tempuri grele, (Sgomotu) pentru cã in afara se gata resboiulu, respectivu se continua (Unde?) la resaritu in Candia; in lãnturu, in patria domnesce ne'ndestulire (Unde?). Ve voiu spune indata, daca ve place asiè. Poporele tieriei, cari sub tempulu provisoriuinu trecut u s'au totu ascuratu, cã prin pasãrea in vietia a guvernulu ungurescu de sine statatoriu, va incetã monopolulu tabacului si alu timbrului (Sgomotu), va incetã darea de consumu si celelalte specie de dare inca se voru scadè in mare parte (Sgomotu, fiesce!).

Acum fiesce nu suntu indestulite cu starea presinta, de ora ce nu numai si-vedu, sperãrile nimicite, ci esperieza totu contrariulu acelu sperãri (Sgomotu, contradiceri), fãra ca, prin dãrile mai mari, ce li se mesura, sê se pota descurcã d'in deficeite.

Acêsta ne'ndestulire se marosce in parte si prin darea de sãnge, care inca au speratu poporele tieriei, cã se va scadè in modu insemnatu, pre caudu acum, pre bacea unoru sciri oficiose trebue sê se tema, cã nu numai nu se va imputienã nrulu anualu alu recrutiloru, ci mai de nu se va mari numerulu aniloru de servitiu (contrãdiceri).

Acêsta nendestulire o potentieza de alta parte acea consciintia trista, cã in cele lalte tiere a le Maicestãte sale legile fundamentali, cari asigura libertatea individuale a cetationiloru suntu aduse de multu, la noi inse si afacerile de emigrare si insotire se manipuleza dupa modulu vechiu, sêu in multe casuri pre bacea datinei forte dubiose, sêu celu putienu forte elastice. — Dar nici clasele singuratece ale poporatiunii nu suntu indestulicite, cã-ci clas'a mai avuta, in loculu consolidãrii asceptate a cetationiloru, semtindu daunele justitiei celei mai role de pre lume, si a confusiuniloru in administratiune, (tumultu mare; strigate: trebue indramatu la ordine!) se vede, cã pre totu pasiulu se teme de ce-va, si se cutremura a lu-esprime (tumultu groznicu; urlãri: pentru ce nu lu-indrumenza presiedintele la ordine!)

Presiedintele: Provocu pre oratoru, sê vorbesca strictu la obieptu. (Aprobare!)

Dobranschi: Trebue sê mi-motivezu cuventarea, dupa

ce mai multi dni deputati au trasu la indoieia asertiunile mele. (Tumuldu; presedintele trage clopotielulu). Urbarialii s'eu se temu de rezultatulu regulărilor urbarialii, s'eu unde au trecut preste ele, de regula nu sunt indestuliti cu portiu-ne de padure si pasiune, ce au capetatu-o in totu casulu nu-mai pre langa cea mai mare incordare de poteri, sunt in stare a presta dările comunale, beserecesci si scolarie, pre langa contribu-tiunea cea mare a tieriei, ce cresce d'in anu in anu, lip-sindu una organizatiune buna comuna sub domni'a comi-siuniloru comitatense provisorie, cari adeseori sunt contrarie interesului poporului. Despre numerosii dileri curialisti, a ca-roru stare precaria e cunoscuta in tier'a intrega, nici nu voie-scu a vorbi aici; dar nu pot trece cu vederea pre honvedii, cari au re'nviatu ca o clasa speciala de poporu, dar pana acum nu sunt indestuliti si intre cercustările de fatia abie se si pote ascepta indestulirea lor.

Afara de aceste-a, on. casa, municipiele nostre nu sunt regulate; cu regularea confesiuniloru nu mai ce amu incepu-tu; incoronarea s'a serbatu, dar pentru incorporarea Dalma-tiei, a onoru părți d'in Istri'a, a Galiciei si Lodomeriei (Hari-tate pre partea drepta) nu s'a facutu nimic. (Intrerumperi: La ordine! Tumuldu. O voce d'in partea drepta: de unde scii dta acést'a?) Cu Croati'a si confiniile militare inca nu sun-temu in chiaru, si cestiunea de mare insemnata e a uniunii Transilvaniei inca nu e deslegata. (Tumuldu grozavu pre partea drepta; d'in steng'a: s'eu audim!)

Nori viforosi se inaltia (Intrerumperi: unde?) — d'in tote părțile, in oriinte, ocidinte, sudu si nordu, — si politic'a vostra de interventiu-ne, ce ati urmaritu-o pana acum, pre cum se pote ceti d'in „cartea rosia“, amenintia patri'a nostra nu atātu cu armate mari, ci prin idee poporale; a se opune ace-stor'a cu puterea fizica, sciti cătu e de periculosu, si dupa pa-rerea mea numai atunci e cu potintia, daca mas'a cea mare s'eu poporele nemediu-locitu interesate se voru insufletii de una alta idea maretia, adaca de iubirea patriei. Asiē este, onorata casa, inse omulu este egoistu prin natur'a sa, si in co-munu numai acelu-a si-iubesc sinceru patri'a, numai acelu-a este in genere capace de a-si sacrifică averea si sangele pen-tru salvarea ei, carele se pote folosi si se folosesc liberu, adaca fāra de miciorarea si periclitarea in venitoriu a nati-onalității, religiunei, cu unu cuventu a esistintiei sale indivi-duali, de prerogativele institutiuniloru patriei. Eca pentru ce consideru eu preste mesura de lipsa si, ce e mai multu, ne-amenatu, ca justole pretensiuni de natiunalitate a le locuito-riiloru slavi, rasi, romani, serbi si nemti chiaru de la fronta-rielle tieriei, s'eu se indestulesca cătu mai curendu.

Ne potemu increde, si ne si incredemu, in prevedinti'a domnediesca, carea chiaru in anulu trecut, candu produ-ctiunea fū rea preste tota Europ'a, binecaventā patri'a nostra cu o productiune manosa, si prin acést'a a usioratu in mesur'a cea mai mare misiunea guvernului.

Inse s'eu nu fimu incrediuti, pentru că dupa productiu-ne manosa potu urmā ani rei, pote urmā fomete, aceea ce amu esperiatu in an. 1863.

Se pastrāmu, onorata casa, recunoscintia cătra onoratiu ministri alu comerziului, lucrăriloru publice si alu cultelor, pentru activitatea lor, carea fāra indoieia, a potutu, intre impregiurările cele mai grele, a desceptā in multe locuri spe-rantie pentru unu venitoriu mai bunu, — inse s'eu nu uitāmu,

FOISIOR' A.

3/15 maiu.

De pre „Campulu libertății“ d'in Trasilvania.

Destepa-te Romane d'in somnulu celu de morte.
In care te adencira varvarii de tirani;
Acum ori neci o data croesce-ti alta sorte,
La care s'eu se 'nchine si crudii tei dusmani!

Acestu-a erā sunetulu farmecatoriu ce vibrā d'in lir'a Orfeului romanu, d'in gur'a profetului Muresianu, tramisu de providentia, si destinatu a desamortii una generatiune maltractata, unu poporu bantuitu de flagelulu tiraniei si alu despotismului. Acestu-a a fostu sunetulu, ce a petrūnsu tote vāile si anghiuirele Traniei in 1848, ce facu pre Romanu s'eu se adune in acestu campu sacru, botezatu de atunci „Cam-pulu libertății.“

In 4 secli a fostu espusu Romanulu la doreri si suferin-tie. In patru secli a plansu cu lacreme de sange, fāra sunetu si gemetu. Romanulu sustienu tote probele de suferintia cu taria, vitalitatea lui nu-i se amorfii de totu, poteriile nu i-se fransera, — pana candu chiaru in acesta dī maretia, ce face epoca in istori'a Romanului, la vocea profetica a lui Muresianu, se desteptara d'in somnulu letargicu chiaru si cei mai adancu dormitori, scolaru, si-frecara ochii si cu incredere in providen-ția si in sine esclamā „la lucru fratiloru“. Unu cugetuuna ani-ma, una simtire si unu sufletu batura in tote pepturile romane.

In acestu locu saoru pentru tota suflarea romanesca, dieci de mii de romani s'au pronunciatu si dechiaratu inain-tea ceriului si a lumii, că a sositu diu'a dorita de secli in care „s'eu morimū inveliti in flamur'a liber-tății, s'eu traimu ca liberi in patria libera si auto-noma!“ au juratu credintia neclatita cătra dinasti'a domnitoria, conservarea autonomiei patriei, aperarea limbei si natiunalității romane, a egalității, libertății si fratiētății. Ace-stu juramentu solemnū pusu sub flamur'a libertății, s'au sigi-latu cu torrenti de sange a 40,000 martiri romani.

Maretia si sublima e acést'a dī in care una natiune fran-gandū catenele infernale a le servituti, sfaremandū catusele

că greutatea, ce nu se pote ignorā, a referintieloru, si puci-nele mediu-loce, de cari voru potē s'eu dispuna onoratiu ministri memorati, voru nimici ori-ce tendintia de progresu in acést'a privintia. Prin urmare, daca nu potemu asteptā neci in asta directiune vr' unu bine mare pentru venitorulu mai de apro-pe; daca nu potemu, neci in alta privintia, s'eu progresāmu asiē precum ar' fi de doritu, si daca, nepotendu contā totu-de-un'a la productiune manosa, nu suntemu in stare a usiorā, neci chiaru intre relatiunile presinti, starea materiale a poporului: s'eu ne aperāmu, domniloru, patri'a in contr'a fortunelor cari o amenintia de cătra resaritu, apusu, media-di si media-nop-te, celu pucinu indestulindu pretensiunile juste, agitate pre terenulu progresului spirituale, adaca pre alu natiunalității, a le compatriotiloru nostri nemagiari, ca fii ai acelei-a-si pa-trie comuni, supusi in asemenea mesura, la tote greutățile ei, si efeptuati acést'a, domniloru, asiē, ca iubirea patriei s'eu fia asemenea fierbinte in sinulu fia-carei-a natiuni d'in patria, pen-tru că numai prin una atare procedere vomu potē deveni, fāra de a avē armate scumpe, tari si liberi, in intielesulu adeveratū, celu mai nobilu, alu cuventului.

Considerandū tote aceste motive, eu recomendū petitiu-ne cestiunata in parteneria onoratei case, si me rogu ca s'eu se indrumeze la comisiunea de natiunalitate.

Pres'a guvernului ungurescu.

Am amintitu in mai multe ronduri despre ne-demn'a tienuta a presei unguresci guvernamentale fatia cu celelalte natiuni neunguresci d'in imperiulu austriacu dualisticu. Cu acesta ocaziune punemu sub ochii cetitoriloru nostri, urmatorulu articulu, ce-lu cetimū in diuariulu „Politik“ d'in Prag'a. sub titlulu de susu:

„Pres'a guvernamentale unguresca semena ca ou cu ou, cu sororile ei cislaitane, in tote smintele si defectele. Totu aceea-si frivolitate in afaceri politice seriose si de dreptu publicu, totu aceea-si plitudine in traterea drepturiloru neinstrainabile a le contra-riiloru politici, si aceea-si ura contr'a opusetiunei slave si boeme, se afla chiaru asiē la diurnalistic'a scrisa unguresca, cătu si la cea scrisa nemtiesca a politicei guvernului ungurescu de acum'a. Ti-ar' veni a cre-de, că numai ur'a incarnata contr'a dreptății este motorulu secretu, care innadusiesce bunulu principiu in dualistiū unguresci oficiosi si face a se manifestā celu rou in mesura potenciata.

Chiaru si cu periculu, ce-lu aduce cu sine intia-para in acestu cuibu de vespi, trebuie s'eu ne ocu-pāmu de acestu obiectu, pentru că cum e domnulu asiē e si servitorulu, si pentru că aici d'in portarea celui d'in urma se pote cu dreptu conchide la despu-setiunea domnului s'eu. Si cum s'eu fia diurnalistic'a servitoria, amica cui-va, pre carele insu-si domuulu, căru-i a i servece ea, lu-trateza ca pre unu clotu, lu-despoia de tote pretinsiunile de dreptu si lu folose-sce, celu multu, ca piedestalu pentru a se radicā pre sine si mai susu? Insu-si trivialitatea cea fāra de margini, aproape de bestialitate, manier'a dura si necio-plita; cu care-si implinescu porunc'a bicherii de ungu-ri jurnalisti, mai alesu candu d'au in

tirano, alu carei jugu strimbasc pana la pamentu — se pro-clamā de natiune libera. Acést'a e diu'a renascerei, reinviarei nepotiloru opresati ai lui Quirinu, opresati de secli, diu'a pas-celor romane, diu'a, in care s'au immortalatū cu solemnitate tirani'a, si pre ruinele ei ticalose s'au implantatu flamur'a libertății.

Nu voiu a me incercā spre a aretā momentositatea ma-retiei dīle de 15 maiu, nece a descrie sublimulu actu d'in 1848 in Campulu libertății, căci tote sunt prea cunoscute to-turoru, singura pronuncierea de 15 maiu, si campulu s'eu pie-tră libertății, e destula spre a face s'eu palpizeze ani-mele romaniloru adeverati, — ci cugetandū a face unu ser-vitiu placutu o. publicu, vinu a descrie in cătu-va trasure de-curgera festivității dīle de 15 maiu, a c.

Abiē s'eu sositu ajunulu marei dīle de 15 maiu atātu de do-rita pentru toti, candu la 1/2 8 ore la semnalulu campanelor, cete de teneri studentii, teologi, cetatieni inteligenti, atātu d'in locu cătu si d'in giuru se iveacu pre tote stradele, care erā lu-minate in modulu celu mai splendidu. Inainteza inainteza gim-nasiului, in acāru forestre apare unu fenomenu placutu, ce fece una impresiune nespusa a supr'a privitoriloru. Trei transpa-rente stralucia in colorile cele mai brilante natiunale, cu in-scriptiuni. Prim'a: „CV. DACIA FELIX.“ a dou'a „3/15 maiu 1848 Vietia-n libertate“ si a trei-a: „Destepa-te d'in letargia seminti'a domnitoriloru lumii.“ Privitorii nu se poteā sa-turā a privi aceste transparente, candu unu altu fenome-nu mai suprindietoriu, mai imponentu, se arată. De pre port'a gimnasiale se iveacu unu conductu grandiosu de tortia, in fruntea caror'a cu superbia fluturā tricolorulu na-tiunalu, si urmatu de intreg'a tenerimea si musica intre vivate entusiastice pentru Maiestate, pentru anteluptatorii si aperi-torii natiunalității romane.

Ajungandū conductulu ast-feliu inainteza casei, unde lo-cuesce preutul museloru, d. Directoru Timoteu Cipariu, a căru dī onomastica concade cu maretia dī de 15 m musica instrumentala si vocala esecutara piesele „Multu e dulce si fru-mosa limb'a ce vorbimū“ etc. si „Calusiarulu“ dupa care, viva-tele la strigările „Traiesca parentele literaturii romane, tra-

contr'a opositiunei natiunali d'in Ungari'a, — nu este a se ascrie atāt'a bicheriloru scriitori, — pentru că ei nu potu fi respundietori pentru natur'a lor, — cătu, mai multu numai poruc-toriuluiu lor. Dara si ast'a ar' fi numai lucr' secundariu.

Lucru de capetenia este, că sistemulu insu-si-a crescutu ast-feliu de condeie veninose, si aci lu-cemu mare deosebire intre dualismulu, carele, in ne-cunoscintia adeveratei bole a monarciei, s'a ordinat cu cugetu bunu ca mediuocu necesariu pentru vi-decare provisorie a raneloru statului, si intre dualismulu, cum lu-vedemu că se desvolta in detrimen-tulu poporeloru monarciei, tienendu in vedere nume pre cestu d'in urma. D'in acestu punctu de vedere in-se multe d'in tienut'a presei guvernului ungurescu ni-su mai usiore de preceptu, si mai ni-amu sem-tentati a-o escusā.

In tier'a sa propria fāra nici unu sprigiu-ne-basa, pres'a guvernului magiaru, — care trebuie taca naintea opusetiunii natiunale magiare, si ca numai pre ascunsu se pote recreā persecutandū opusetiune intr'unu modu ne mai auditu in tier'a liberale, — se afla intr'o pusetiune forte precam-earu trebui s'eu se ineece in furi'a s'a contr'a progresulu ce lu-face steng'a si cosiuthianii. Slavii au fostu totu deun'a deducatori bunii ai fulgerelor guvernului atātu in Vien'a cătu si in Pest'a; mai adauge la ac-est'a că organele lui Kossuth, pote d'in egoismu bica-calculatu, pote d'in bucuria malitiosa si pentru a po-tentiā furi'a barbatiloru regimului dualisticu, pro-geza cu energia pre slavii si romanii a pesati si batjocuriti, — apoi e usioru de preceptu si pe-tru nepsihologi, deca pres'a guvernului magiaru b-ia cu slavii se silesce a suplini, ceea ce a uitatu s'eu nu i-a fostu iertatu a intrebuintā in luptele sale de-potintose contr'a organeloru cosuthiane, la a caror' spate stā partea mai mare a poporatiunii.

Pre langa acést'a, frie'a magiariloru de pansivismu si batjocur'a, carea o punctu pre dreptulu publicu alu Bohemiei, au resunetu si la cislaitani: da-coce si d'in colo de Lait'a nu este vorba decāt'a cestiunea poterei a doue elemente, scopulu este acela-si, si mediu-locele cari ducū cătra scopu, suut a-mene unele la altele; aici ca si acolo se manuiā domni'a coterieloru minorētății, carea ar' trebū dispari in unu momentu prin renviarea libertății pentru toti. Opusetiunea d'in Ungari'a si Boem' este infatșiata ca conturbatoria de pace, inaint' opiniunei publice ea trebuie s'eu fia daca nu stigmasata (spre ce organele guvernamentali, chiaru car-aru vol-o, sunt nepotintiose), celu pucinu depina unu periclu pentru statu, pentru ca atentiunea pu-blica s'eu fia abatuta de la planuri si secrete ascun-cari sunt multu mai periculose pentru subsistenta statului.

Daca press'a guvernului magiaru aru servi de p-tății, nu si-ar' cercā neci candu arme in mintimū

iesca parentele nostru anteluptatoriu!“ — nu voliā a se b-

De aici ajungandū in antea basericeii catedrale, fide-rii facura unu rondu mare. — De pre pietr'a ace'a, pre inainte cu 20 ani apostoli zelosi, inundati prin lumina-reasca, prin norulu de aur, postati in fruntea natiunei, pre Scyla si Caribde pasiescu cu pasi securi, si rostescū curvate-pacei, redicā flamur'a libertății si strigara „Viota in libertate ori morto striga toti!“ — de pre asta pietra tenerulu de d. VIII. Georgiu Bratianu tienura un'a d'in cele mai in-fletitorie si acomodate cuventări, aratandū insemnatare-tiei dīle in acarei ajunu ne aflāmu, inchiandū cu „Traie-Imperatulu, — patri'a, — natiunea — egalitatea — fra-tatea — bravii si adeverati anteluptatori ai santei nostre se natiunale, apertorii autonomiei dulci Transilvania“ pa cari urmara vivate neintrerupte. De aici publiculu, in-tatu, indulcitu si miscatu pana la anima de puternic'a im-pasiune, parasindu pietr'a se trase spre „Otelulu natiunalu“ de se arangiā de cătra Tenerimea studiosa unu concertu. (Despre care cu alta ocaziuna.)

Ah cătu de frumoza a fostu acést'a scena maretia-para, că a reinviatu virtutea antica, virtutea strabun-para, că unulu d'in triumfurile Romei antice s'au reintrou-fii lui Quirinu, la nepotii lor d'in Rom'a noua. — Nece-deiulu celu mai bunu scrietoriu nu aru fi in stare a des-entusiasmulu, esaltarea inimii, si bucuria, ce se poteā pre fati'a fia-carui Romanu. Ordenea si portarea Tenerime totu decursulu festivității a fostu esemplaria.

In 15 m. auror'a deminetiei abiē „si-depinse primu incantatorele sale radie pre boltulu asuru alu ceriului; un-filomela inca mai conturbā silentiulu naturii prin vesculu melodiosu, — candu unu echo dulce si farmecatoriu, unu-netu melodiosu d'in campulu libertății destepā pre toti d-mitorii d'in repausulu de nopte, le anuncia, că a sositu d-maretia, dīua aniversariei, in carea s'au sculatu Roman-strivitu in antāti-a secli. „Destepa-te romane“ esecutatu music'a opidana, de langa petr'a libertății fu acelu farm- ce fece pre toti ascultatorii s'eu inundeze fechiele in lacu-de bucuria, că Romanulu a reinviatu, elu nu a peritu ci totu

insielatiune, cu cari voiesce a scapà de contrarii sèi politici, si singuru aceste arme sunt unu argumentu, cã câtu neadeveru si câta nedreptate trebe ea sè apere. Una pressa guvernamentale, carea are la anima binele toturor, si nu numai interesulu unei fractiuni a totalitatii, va aperà si va respectà dreptulu, ea nu va prostituè poterea, carei-a sîerbesce, ea se va nesuè a impacà in locu de a mai acitià foculu partitelor, si ea va fi drepta facia chiaru si cu contrariulu sèu, in locu de a fi condusa de sentimentulu resbunarei. Nu aflãmu neci o calitate buna la press'a dualistica, carea, de la invingerea aparinte a principiulu dualisticu, nu a datu decãtu sèu dovedi despre propria sa necapacitate, sèu dovedi despre scurt'a vietia a insu-si principiulu dualisticu.

Pre cum consciint'a cea rea nu si-afla pace nici odata, si la cea mai mica ansa vede in totu loculu tradare si resbunare, vede in totu loculu neamici, si le frica si spaima nu si-afla odihna, asiè se manifesta consciint'a cea rea a diuarielor dualistice preste totu, si a preseii guvernului magiaru in specie. Pres'a acèst'a in procedura cea mai legala vede crima contr'a maiestatii, in aderint'a câtra drepturile neinstrainavere afla conturbarea pâcii publice, si asiè mai departe, in câtu legile penale cele mai draconice, pentru d'ins'a, contienu prè putieni paragrafi spre a persecutã prè multii sèi contrari. Pentru cã natiunea serbo-croata in regatulu triunitu refusa cu demnitate patriotica conventiunile uniunistiloru apostati cu mandantii lor magiari; pentru cã slovacii si rusinii urgeza in petitiuni cestiunea nationalitatiloru; pentru cã boemii d'in stima câtra autonomi'a tierci loru si d'in ingrigire justa pentru pung'a loru intorcu dosulu impacatiunei magiare; pentru cã câte-va foie rusesoi, in drepta procepere a situatiunei, insielatiunea, care vre sè ostorea dualismulu in politica si finantie, o declara de insielatiune, pentru cã romanii nu vre sè suferi, ca sè li seditoizeze legi d'in Pest'a: pre scurtu, toti cari au dreptulu a fi pre delin nendestuliti cu cr'a noua si cea mai noua, toti acesti-a sunt panslavisti, dacoromanisti, si cum mai suna titulaturele, cu cari pres'a guvernului magiaru e liberala preste mesura.

Dar' in fine tient'a finala a acestei tactice a foieloru guvernului magiaru? Ea intetiesce scopulu, la care noi toti staruimu, ea urgeza victori'a, pentru care tocmai protectorii acelei tactice voru avè cea mai putiena cauza, de a saltà. Pre cum noi in Boemi'a trebe numai sè ridemu de amenintiarea cu poporulu de 40 milioane, avendu consciint'a, cã unu poporu de 80 milioane aru potè aretà sianse mai mari pentru victoria, tocmai asiè se pote, ca amenintiarea foieloru guvernului magiaru, in Ungari'a sè aiba de resultatu, cã in loculu intimidãrei dorite, opusetiunea nationala, a carei dorintie modesta nu s'au indestulitu, se va legà mai strinsu la olalta, si apoi in presemiulu poterei sale va dictà conditionide pace aceloru-a, la cari pana aci petitiunase pentru cãte-va sfarmature

ce, ma speranti'a lu nutresce cã va fi felice si liberu. Se pareà cã profes. Muresianu s'a suitu pre acea petra scumpa, spre a strigà Rloru si adi in tonu puternicu:

„Romani d'in patru anghiuri, acum ori neci odata Uniti-ve in cugetu, uniti-ve in simtiri.“

La 7 ore se celebrã cultulu divin in tota splendorea, la care a asistatu afara de tenerime, corpulu profesoralu intregu, D. Capitulari, si unu publicu numerosu.*)

De aici Tenerimea in cea mai buna ordine, insotita de totu Publiculu, de music'a opidana, cu 9 flamure nationale in frunte esira la petr'a libertatiei, care pre câtu e de simpla, pre atât'a de pretiosa in suvenirea fia-carui romanu, cãci ea cuprinde subsine momentulu servituti infernale, juramentulu sacru, ce l-a pronunciatu 40,000 Romani si si l'a sigilat cu sangele lor. Aici ajungandu, dupa servitulu cultulu divin, tenerulu de cl. a VIII. Basiliu Ursu tienù una cuventare petrunditoria si corespondentia solemnitatei d'ilei, care adese fu intrupta de vivate entusiastice. Dupa acèst'a, o bucuria suprinditoria, una placere nospusa au causatu 14. teneri, cari imbracati in costumulu romanescu, a jocatu in giurulu petrei lib. cunoscutulu saltu „Romanulu.“ Aplausele nu volia a se fini. „Se traiesca Junimea romana, venitoriulu natiunei“, se audia d'in tote pârtile.

In fine ne departaramu de la acestu locu sacru, de pre care s'au proclamatu inviarea natiunei romane, ducandu una suvenire nestersa in inimelò nostro! Ah câtu de frumosu e a fi romanu adi, inse romanu adevratu ce si-iubesc patri'a si natiunea precum si libertatea lor? Asiè aratã Romanulu adi, cã elu traesce, adorea libertatea adevrata, si independint'a; si elu trebe sè ajunga cea ce doresce.

Dupa amèdia d'i Tenerimea gimu. a arangiatu in padurea „Nica“ una petrecere (Maialu) care tienù pana la 9 ore sera. A. P. A. . . .

(* Amintescu, cã asta data nu s'au trasu clopotulu celu mare de la monastire, nu seiu d'in ce cauza.

iberale si nationale, cu multa resenatiune, dar fãra sucesu.

Câte-va cuvinte

„despre necesitatea neincunjurabile a comentãrei prè in. patente urbariali d'in 21 iun. 1854, si o parere modesta despre modulu, cum s'aru potè rescumperã prestatiunile, ce apesa pamenturile alodiali si cum s'aru potè efeptuè eliberarea d'ileriloru de la robota fãra daun'a posesciloru.“

(A se vedè nr. Fed. 72 si 74.)

E lucru invederatu, cã in casulu, deca acèst'a patenta, ce sîerbesce de base la procesele urbariali, la despartirea pasciuniloru si paduriloru si la comasatiune, — s'ar fi redigatu asiè, ca toti §§-ii sè fia chiari si precisi, si deca criteriile, de la cari depinde un'a sèu alt'a urmare juridica, s'ar fi cercuscriu sèu daca, nascundu-se ambiguitãti, aceste-a aru fi fostu delaturate numai decãtu prin un'a comentare autentica, etc.: tier'a si singuratecii s'aru fi scutitu de multe necesuri si neplaceri; n'aru mai fi atunci decãtu putiene procese urbariali nedecise, relatiunile de posesiune ni-aru fi organizate, amu potè aretà mai multe comasatiuni indeplinite, starea economica ar' fi inaintatu si, ca sè nu amintimu si celelalte, n'aru fi atãti-a tierani adusi la sapa de lemn, la proletariatu.

Fatia cu aceste-a impregiurãri, comentarea patentei urbariali nu se pote intardiã, fãra periclitarea bunastarei materiali a mai multoru mii de omeni, fãra daun'a ce o va simti acui patri'a intrega. — Deci e o necesitate urgenta, ca sèu Maj. Sa, sèu legelatiunea sè comenteze patent'a cestiunata. Spre motivarea necesitatii urgente, fia destulu a ne provocà la impregiurãrea cã, pentru decidera justa a causelor urbariali, se recore inainte de tote o cinosura segura, èr' nu precum este patent'a d'in 1854, ca sè nu fia omulu numai atãtu de securu despre decidera drepta a causei sale, precum este, celu ce joa in loteria, cum cã va face vr'unu terno. S'a aretat, cum, si in cãte forme se intropeteza singuru §-ulu 16 d'in patenta, de la care depinde dreptulu de proprietate a sute si mii de omeni; depinde existint'a si viitoriula a mai multoru mii de dileri seraci; — d'in ce se vede prè apriatu, cã a sustienè si mai de parte starea de fatia in asta privintia, ar' insemnã a riscã interesele cetatianiloru, — ce nu este iertatu. Cã-ci intre impregiurãrile de acum nu ne potemu indoi, cumcã tribunalele urbariali cari se voru infiintã, aru fi altu ce-va, decãtu foru i arbitrarie.

Ar' fi lucru forte tristu, daca nu s'ar dà judiloru si tribunaleloru urbariali unu indreptariu, unu regulamentu chiaru, dupa care in tote casurile subversanti, aru potè soi quid juris? Ci li s'ar lasã deschisa usi'a la arbitriulu judecialu.

Aci nu pote ajutã infiintiarea tribunaleloru urbariali, nu simplificarea proceduri urbariali, ci singuru numai comentarea patentei. — Potemu fi convinsi, cã daca guvernulu s'ar' indestulù numai cu cele d'antãiu: maioritatea va remanè nemultumita, incurcaturele urbariali, frecãrile intre domni de pamentu si tierani se voru continuà si mai departe; referintiele de posesiune voru remanè neresoluite, economi'a va stagnã, etc.

Cãtra daunele ponderose, cari se nascu d'in intardiarea comentãrei patentei, sunt a se luã in consideratiune si urmatoriele puncte: a) incurcaturele ereditè d'in cauzele urbariali aru durã mai lungu; prin urmare, tier'a va trebui, sè sustiena mai lungu tempu tribunalele urbariali, cari constau una suma insemnata, carea ar' fi bine a se economisã; b) credint'a litigantiloru fatia cu tribunalele si judii se clatinesc, increderea in autoritatile publice scade, celu ce a perdutu procesulu, nu se va potè lesne capacita, cã tribunalulu nu i-a facutu nedreptate; ba insa-si partea invingatoria, vediendu, cã alte tribunale urbariali i-au judecatu caus'a, in casuri analoge, in modunefavorabile: va dice, sèu cã tribunalele d'in urma i-au facutu nedreptate, sèu va cugetã, cã nici reusable favorabile in cauzele de mai nainte nu are de a o multumi decãtu nedreptãtii si partialitatii tribunalulu; c) tieranzulu, interesatu de cauzele urbariali, va gasi totu-de-un'a cãte unu carturariu, care, pote nu cu intentiune rea, i va ceti d'in patent'a urbariale, cã va castigã procesulu, ce a inceputu sèu are sè incepa, si incuragiatu de acèst'a deslucire capetata, va denegã prestatiunile obligatorie. Daca nu i s'ar' fi spus d'in patent'a urbariale, cã pote procedu cu totu dreptulu si cã va castigã, cu siguretate, procesulu, pote s'ar' fi impacatu cu domnulu de pamentu; dar' asiè, legiuindu-se, si-preda aversea si in fine perde, mai totu-de-un'a, si procesulu; lu-scotu d'in casa si-lu punu in mediulu stradei cu muierè si prunci d'impreuna, — devine proletariu. Estu modu, necomentandu patent'a urbariale, insu-si statulu, de-si mediulocitu, contribuesce a face nefericite sute si mii de familie; d) inse sirulu calamitatiloru nu se finesce cu atât'a. Bietulu tieranzu, devinitu la sapa de lemn, ori cãtu i vei vorbi, nu-ti va crede, cã carturariulu, carele i-a spusu „d'in carte tiparita“, cã elu are dreptu, — i-ar' fi disu neadeverulu; tieranzulu va remanè in convingerea sa cã: domni i facu logile si dreptate a dupa placulu lor. Prin urmare, va suspiciunã (si in cele mai multe casuri cu totu dreptulu. Rap.) justiti'a, carea a fostu partiala, pentru cã e de aceea-si nationalitate cu domnulu de pamentu si lucra pre o mana, ca sè-lu despoie de tota aversea sa. Se va inradecinã in inim'a tieranzulu ur'a in contra domnulu de pamentu, va cercã sè-si resbune asup'r'a lui. E lucru sciutu, cã cea mai mare parte a clasei posesionate e de una nationalitate deosebita de

a tieranziloru; de aciurmeza, cã ur'a tieranziloru suscitata si estu modu contra domniloru de pamentu, nu va remanè fãra influintia rea a supra transformãrilor politice intre deosebitele nationalitatii d'in patria.

La intrebarea: ore nu esiste vr'unu mare motivu politicu, care nu ar' iertã comentarea patentei? d. autoru raspunde categoricu cã nu. Aceste motive aru potè fi: 1) cã legelatiunea nu va intrepertã patent'a urbariala in sensu atãtu de liberale, ca poporulu tieranzu sè se multumesca. Factorii legelatiunei sunt Maj. Sa si diet'a. Nu se pote presupune cã, de o parte, Maj. S. sè fia mai putienu liberale ca in 1854, candu erã monarcu absolutu; de alta parte, diet'a de asta-di nu pote fi mai neliberale ca cea ce a eliberatu pre tierani. Apoi, chiaru daca ar' vol diet'a sè fia mai neliberale, potemu fi convinsi, cã Maj. Sa nu va santiunã neliberalitatea dietei. Èra diet'a n'ar' trebui sè faca altu ce-va decãtu sè alega un'a d'intre intrepertatiunile diferite a le patentei, si sè aloga intrepertatiunea, carea favoreza mai multu poporulu.

2) Alu doile motivu ar' potè fi temerea, cã comentarea patentei ar' face cum-va turburãri si nemultumiri in stadiulu presente alu causelor urbariali. Comentarea patentei va aflã cauzele urbariali in vr'unulu d'in urmatoriele cinci stadiu: a) va aflã o multime de cauze urbariali nepertratate b) altele s'au pertratatu, s'a adusu intr'insele sentintia in forulu primu sèu pote si in alu doile, inse sentintia nu a trecutu in potere de dreptu. c) se voru aflã cauze decise, dar neesecuate, d) in cari s'a inceputu si esecutiunea; e) se voru aflã cauze, cari s'au complanatu prin compromis.

Acum sè vedemu, ce reu ar' potè resultã d'in comentarea patentei cu privire la aceste diferite stadiuale causelor urbariali? — A) Comentarea patentei va usiorã pertractarea causelor amintite in punctulu a); ba vediendu litigantii, pana unde se estindu pretensiunile loru juste, aru complanã cele mai multe procese inceptute pan'acum. Estu modu s'aru mantui forte multi de multele spese si frecãri neplacute. Èr' candu nu s'ar' potè midioloci impacarea, comentariulu patentei ar' servi de indreptariu bunu pentru continuarea pertractãrilor; si judele va scl de ce sè se tiena, voindu a enunciatã sentintia la finea pertractãrilor.

B. La punctulu b) s'ar' observã urmatori'a procedura: tribunalele urbariali de prim'a instantia aru fi indrumate, ca la una pertractare noua sè probeze a impacà pre litiganti, èr' deca acèst'a nu i-ar' succede, tribunalele urbariali ar' aduce sentintia noua cu privire la patent'a comentata; sèu fiindu caus'a apelata, aru judecã numai forurile de a dou'a sèu a trei'a instantia, era-si in intiesulu patentei comentate.

C. La punctulu c, d, e, §-ulu 82 d'in patenta voindu, ca procesele urbariali sè nu dureze in infinitum, n'a primitu remediu „restitutiunii in integrum“ la procesele urbariali; deci la puntele amintite s'ar' aplicã simplu axiom'a juridica: lex ad praeterita trahi nequit, sèu intrepertarea ar' decide, candu si cui sè se dee remediu „restitutiunii in integrum.“

Obiectiunea, cã precum s'au decisu sute si mii de cauze urbariali, dupa patent'a necomentata, asiè se potu decide si in viitoriu, nu e argumentu destulu de ponderante, pre cum areta autoriulu mai pre largu; asemenea nu e basata temerea, cã luandu legelatiunea la desbatere cãti-va articli d'in numit'a patenta, aru scadè pretiulu curinte si credetulu obligatiuniloru pentru dessarcinarea pamentulu. — De vomu privi mai de a aproape si vomu analisã motivele, cari le producu unii in contra comentarei patentei ne vomu convinge, cã tocmai d'in contra tote acele motive rechiana necesitatea urgente de a comentã patent'a urbariale d'in 1854.

(Va urmã.)

Oradea-Mare, 26/5 1868.

In siedintiele comitatense, ce se incepuera in septeman'a trecuta, pre cum se incunoscentia prin telegu. „Federatiunei“ s'au alesu de protojude la Beiusiu Georgiu Borha, prin achiamatiune; asiè se vede, cã fratii magiari lu iubescu; — era noi sperãmu cu incedere, cã dsa venindu in fruntea unui cercu romanu, va corespunde asteptãriloru nostre, anume, va avè destulu curagiu a-si pronunciatã pre fatia simtiemintele romane, de cari nu ne indoimu.

Dar' sè mergemu mai departe. In loculu lui Petru Pál s'au alesu unu magiaru, era in loculu acestui-a, la sedri'a orfanale d'nlu advocatu Ignatiu Stupa d'in Beiusiu. Cine este acestu d. Stupa nu este lipsa a se descrie, — elu este cunoscutu d'in multele corespondintie este parte in „Gazeta Transilv.“, parte in „Concorlia.“ Intrebarea este, cã cine va fi? dee Diculu sè fia asiè, pre cum se areta acuma, adeca romanu. . . unii dicu cã dnulu Stupa e omu strategicu, au esitu d'in Beiusiu, ca sè pota reintrã mai statornicu. Si la ast'a numai atât'a dicemu cã vomu vedè la tempulu sèu. . .

In loculu lui Borha la Beiliu s'au alesu unu magiaru. Si asiè era se mai imputienara oficialii romani, — nu e nouitate, cã-ci acuma e de regula asiè; inca vre-o 5—6 alegeri, si atunci comitatulu va fi curatu magiaru, precum poftesce fratietatea. Si cine e caus'a acestei prefaceri constitutiunali? „Federatiunea“ liberalii unguri d'in acestu comitatu au

spusu—o verde, că de candu apare Federatiunea, ci nu potu sê respectoze interese romane. Ddiu sê-ti tiena, si sê-i conda pe calea apucata. Romanulu nu au suferitu numai 17—18 ani, ci au suferitu seculi, si totu-si n'au perit, apoi „de n'au peritu romanulu“ etc., cum dîce poetulu.

Inca o impregiurare spre lamurirea situatiunei nostre presinte. Composesorii Borodani, cari suntu mai eschisivu romani, au recursu la comitatu, ca sê le dee mana de ajutoriu pentru a potè luà pe oficialii lor la ratiuiniu. Comitatu a esmisu o comisiune spre acelu scopu, inse conducatoriulu comisiunei, A. Gy., a fortiatu lucrulu intr' acolo, (prin ratiunea sa, basata pe operatu sêu), cătu comitetulu a luat sub secuestru averea nobililoru, li-a impusu unu curatoru, acestu-i a croitu plata in 1000 fl., si l'a impeteritu, sê pota alege pe unu esactoru dupa placulu sêu si sê-lu doteze era dupa placu; a deca pentru abusu oficialiloru, s'au pedepsitu proprietarii, prin punerea sub curatela. — In contra acestei ilegalitati composesorii au substernutu una plansore la ministeriulu interneloru, prin una deputatiune, inse de-si au incunoscitu urgintia lucrulu si prin telegrafu (de 2 ori), totu-si acelu maritu ministeriu pana in diu'a de asta-di n'a emisu vre-o ordinatiune cătra comitetu, de unde apoi comitetulu in seditia sa de eri, la ratiunea protojudelui: că composesoratu s'au opusu ordinatiunei comitatense, — a dispusu brachiu in contra composesoratu, si asià cu putere fisica se voru luà scriptele si cas'a de bani de la composesori. Pentru ce? pentru că proprietatea e romana, si au lipsa, sê stipendieze pe vre-o doi trei magiari, d'in venitul ei — cu câte 1000 fl. si cu câte 400—500 fl. Candu s'a ordnatu secuestrulu, unu mare politicu (numitu: Zokogó) a dîsu „acel e tempulu sê punemu man'a pe acesta proprietate.“ Sê ve fia de bine; deca e suprimatu romanulu politicesce, de ce sê nu fia si materialminte?

Altmintre, trebe sê amintim si acea, că comitetele comitatense, pe la inceputu sunt cercetate si de membrii d'in provincia, in duce-trei dîle, inse dupa acea nu-su altii in ele decât oficialii comitatensi si fiscalii oradani, asià fu si acuma; de luni incepu abie erau in comitetu 20—25, toti d'in locu, acesti-a apoi sunt comitatulu!

Cor.

ROMANIA.

Adunarea deputatiloru.

Seditia de la 8 maiu 1868.

Se facu comunicările dîle.

D. Presedinte anuncia, că in 10 Maiu fiindu o serbare nationale, urmeza, conformu regulamentulu Camerei, a se alege o deputatiune de 20 deputati pentru a felicita pe M. S. Domnitoriulu.

D. Obedeanu cere ca Camer'a sê merge in corpore a felicita pe Mari'a Sa.

D. Vernescu sustiene că trebe a se pazi regulamentulu, adica a se alege deputatiunea, si apoi Camer'a se pote duce si in corpore de va voi.

Se procede la alegerea deputatiunei de 20 membri.

D. Ministru de Culte anuncia, că la serbarea de 10 Maiu la 11 ore se va face unu te deum la Sant'a Mitropolia si roga pe toti dñii deputati a asiste.

D. G. Bratianu face o intrebare si exprima o dorintia a unui judeciu intregu dlui ministru de culte in privintia Episcopiei de Argesiu, care este in stare de derimare, intr'o stare deplorabile; si daca va urmã asta stare de lucruri, atunci derimarea va fi si mai mare, materialulu, ce este adunatu acolo, se va strica si atunci reparatiunea acestui frumosu monumentu va costã mai multu, se va face mai scumpu si mai anevoia; cere sê se afecteze o suma d'in cele 14 milioane acordate guvernulu pentru a face restauratiunea acestui edificiu; că-ci pana acum nu e nici o otarire luata in asta privintia.

D. Ministru de Culte ca crestinu si ca cetatanu romanu spune dlui G. Bratianu, că s'a si afectatu de ministeriu o suma pentru reparatiunea acestui edificiu, si că celu multu peste 8 dîle d. Architectu Burelli va plecã la Episcopi'a de Argesiu.

Urmeza discutiunea asup'r'a legii politiei rurale.

Varietati.

** (Duo preuti africani,) venisera nu de multu la Erlau pentru a cersî pentru nenoriciti d'in Algeri'a si a adunã bani in folosulu casei de veduve d'in Arabi'a. Respectivii nu se dusera mai departe pana nu au storsu de la metropolitulu 100 fl. si de la toti membrii capitulu, precum si de la profesorii lyceului o suma frumoasa de bani.

** (Concesiuni.) Ministeriulu ung. de comunicatiune dede concesiune pentru cladirã urmatoreloru linie ferate. De la Pest'a prin Sabadca si Vukovár, d'in preuna cu lini'a laterale Spalato-Cula. Concesiunarii acestei-a linie sunt Eugeniu Zichy si consortii lui. De la Kikind'a Mare prin Beeskerek si Perlasz pana la Panciova, de la Bezdán-Zombor Petrovác si de la Neoplant'a (Ujvidék) pana la Perlasz. Concesiunariulu e Eugeniu Zichy si consortii lui, dar' numai pre unu anu. Concesiunariulu pre unu anu alu liniei d'ntre Svidnik-N.-Mihály, Kapos, Csap si Eperjes Hannusfalu, e Ladislau Gollasovszky si consotii lui. Concesiunariulu liniei de la Dombovár — prin Kaposvár-Zákány si de la Dombovár prin Tolna pana la Szegszárd si pana la Dunare, — e Nicolau Sussich inpreuna cu sotii lui. Concesiunariulu liniei de la Clusiu — pana la marginile Romaniei, e cont. Nikolau Bánfy si Eduardu Károlyi asiderea pre unu anu. Mai departe de la Comaromu — prin Érsek-Ujvár, Neutr'a si Trencsén pana la Zsolna, Concesiunariulu pre unu anu e Iosifu Justh. — De la Eperjes pana la Przemisl. Concesiunari pre unu 1/2 anu e Emanuilu Andrassy si consotii lui. — Concesiunariulu liniei ferate pre unu anu d'ntre Sárvár, Körmond si Szombathely este Tuluk si companistii lui. — Si in fine lini'a ferata trasa de cai de la puntea com. Albertfalva prin Kis-Tétény pana la N.-Tétény s'a concesu pre unu anu lui Georgiu Grabovszky si consortioru lui.

Sciri electrice.

Vien'a, 29 maiu. Conte Stackelberg, ambasadorulu Rusiei, a predatu scrisorea, prin care e re-

vacatu de la curtea Vienei, si a plecatu cătra Parisu. Ministrulu de finantie Lónyai a indrumatu tipograf'a statulu, ca pana in mediulu lui iuniu sê strapuna la Pest'a obligatiunile imprumutulu ungurescu pentru drumurile de feru.

Vien'a, 29 maiu. Faimela despre formarea bandeloru polone de insurectiune la fruntariile Galiciei si Ploniei se demintiescu prin cercurile oficiale d'in Varsiovi'a.

Belgradu, 29 maiu. O foia serbesca publica una dechiaratiune solemnã a statulu comercialu, care demintiesce scirea, că comerciantii aru volã apetiitiunã la principe pentru sustinerea posteloru straine; d'iu contra statulu comercialu s'a rogatu de repetite ori pentru infintiarea unei comunicatiuni nationale cu tiercele straine. — Foia „Svetovid“ scrie despre rescote seriose in Turci'a europena.

Berlinu, 28 maiu. Consiliulu confederatiunii de vama a aprobatu tratatulu comercialu cu insulele Havaice, si intregirea tratatulu comercialu cu China. Presediulu propune inchaiarea unui tratatu nou cu Japanu.

Vien'a, 28 maiu. Cas'a deputatiloru: Winterstein presenta recursulu camerei de bursa in contra reductiunii usureloru. Brestel motiveza proieptulu pentru reformarea baneci nationale.

Berlinu, 28 maiu. Principele de corona alu Rusiei a mediu-locitu mai multe proiepte de reforme pentru intregulu imperiu. Reform'a cea mai insemnata e desfiintiarea despartimentulu alu treile (politi'a secreta), care va trece la ministeriulu de politia, sêu va face numai o sectiune a ministerulu de interne.

Berlinu, 28 maiu. Diet'a imperiala a acceptatu legea despre desfiintiarea arestulu de detorie, si unu amendamentu pentru sustinerea arestulu de ascurare.

Londr'a, 28 maiu. „Morning Herald“ demintiesce scirea despre manifestatiunea de pace, intentiunata de lordulu Stanley.

Spalato, 27 maiu. In seditia de asta-di a consiliulu comunalu cadit propunerea despre denumirea ministrulu Becke, ca cive onorariu d'in Spalato. Dupa incordãri erculice abie se adunara 17 voturi d'ntre 36 membri, cari erã de fatia; cu tote că numerulu celoru presinti e prè micu, pentru ca sê se pote aduce vr'unu concludu, denumirea totu-si se face. In contra acestei proceduri se prepara proteste energice.

Proprietariu, redactoru respunditoru si editoriu:

ALEXANDRU ROMANU.

Comunicatiunea drumurilor de feru.

Vien'a-Pest'a-Segedinu-Temisior'a-Baziasiu.		
De la Vien'a	pleca la 7 ore 45 min. dem.	si la 8 ore — min. ser'a.
Posionu	10 „ 24 „ „	10 „ 51 „ „
Neuhäusel	1 „ 23 „ diu'a,	1 „ 54 „ nôtea.
Pest'a	5 „ 19 „ d. m.	6 „ 31 „ deman.
Czegléd	7 „ 54 „ „	9 „ 14 „ „
Segedinu	12 „ 12 „ nôtea,	2 „ 55 „ dup. m.
Temisior'a	3 „ 55 „ dem.	7 „ 47 „ „
Jasenov'a	8 „ 4 „ „	„ „ „
Beseric'a-Alba	8 „ 40 „ „	„ „ „
Soscesc in Baziasiu	9 „ 10 „ „	„ „ „

*) De la Temisior'a la Baziasiu comunica numai odata.

Baziasiu-Temisior'a-Segedinu-Pest'a-Vien'a.		
De la Baziasiu	pleca la 5 ore 55 min. d. a.	
Beseric'a-Alba	6 „ 27 „ „	
Jasenov'a	7 „ 6 „ „	
Temisior'a	10 „ 40 „ ser'a si la 7 ore 25 min. dem	
Segedinu	2 „ 26 „ nôtea,	12 „ 58 „ diu'a
Czegléd	6 „ 35 „ dem.	6 „ 21 „ d. a.
Pest'a	9 „ 55 „ „	9 „ 30 „ ser'a
Neuhäusel	1 „ 52 „ diu'a	1 „ 8 „ nôte.
Posionu	4 „ 48 „ d. a.	4 „ 12 „ dem.
Soscesc in Vien'a	la 6 „ 36 „ „	6 „ — „ „

Jasenov'a-Oravit'a.		
De la Jasenov'a	pleca la 8 ore 30 minute demaneti'a.	
Jam	9 „ 12 „ „	
Racastia	10 „ 12 „ „	
Soscesc in Oravit'a	la 10 „ 57 „ „	
Oravit'a-Jasenov'a.		
De la Oravit'a	pleca la 4 ore — minute dupa mediadi.	
Racastia	4 „ 45 „ „	
Jam	5 „ 38 „ „	
Soscesc in Jasenov'a	la 6 „ — „ „	
Vien'a-Oradea-Mare.		
De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute ser'a.	
Pest'a	6 „ 35 „ deman.	
Czegléd	9 „ 27 „ „	
Püspök-Ladány*)	1 „ 58 „ dup. med.	
Soscesc in Orade	la 4 „ 38 „ „	
Oradea-Mare-Vien'a.		
De la Orade	pleca la 10 ore 6 minute demaneti'a	
Soscesc in Püspök-Ladány*)	12 „ 48 „ diu'a	
Czegléd	5 „ 41 „ ser'a	
Pest'a	8 „ 37 „ „	
Vien'a	6 „ — „ demaneti'a.	

*) Cale laterale vine de la Dobritinu.

Vien'a-Aradu.		
De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute ser'a.	
Pest'a	6 „ 25 „ deman.	
Czegléd	9 „ 17 „ „	
Szolnocu	11 „ 2 „ „	
Soscesc in Aradu	la 5 „ — „ ser'a.	
Aradu-Vien'a.		
De la Aradu	pleca la 10 ore 15 minute demaneti'a	
Solnocu	1 „ 22 „ dupa mediadi.	
Soscesc in Czegléd	la 5 „ 33 „ „	
Pest'a	8 „ 37 „ „	
Vien'a	6 „ — „ demaneti'a	
Vien'a-Paris.		
De la Vien'a	pleca 4 ore 30 minute ser'a.	
Salzburg	1 „ — nôtea.	
Monacu	5 „ 45 deman.	
Stuttgart	11 „ 45 „ „	
Mühlacker	12 „ 55 dupa m.	
Carlsruhe	2 „ 10 dupa med.	
Strassburg	5 „ 25 „ „	
Soscesc in Paris	la 5 „ — demaneti'a	
Paris-Vien'a.		
De la Paris	pleca la 8 ore 35 minute ser'a.	
Strassburg	8 „ 57 „ dem.	
Carlsruhe	10 „ 40 „ „	
Mühlacker	12 „ — „ diu'a.	
Stuttgart	1 „ 20 „ dupa med.	
Monacu	8 „ 30 „ ser'a.	
Salzburg	1 „ 30 „ nôtea.	
Soscesc in Vien'a	la 9 „ 30 „ deman.	

Comunicatiunea posteloru.

De la Oradea-Mare la Clusiu, pleca in tote dilele la 6 ore 30 minute dupa mediadi, soscesc in Clusiu la 1 ora 30 minute dupa mediadi. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 ore 40 minute, costa 10 fl. 92 cr.

Clusiu la Orade pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, soscesc in Orade la 6 ore 40 minute demaneti'a.

Aradu la Sibii (prin Dev'a) pleca in tote dilele, la 7 ore ser'a, soscesc in Sibii la 2 ore 15 minute nôtea. Cale are 34 3/4 mile, tiene 31 ore 15 minute, costa 20 fl. 2 cr.

Sibii la Aradu (prin Dev'a) pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, soscesc in Aradu la 1 ora 45 min. nôtea.

Temisior'a la Sibii pleca in tote dilele la 6 ore deman. soscesc in Sibii la 1 ora 30 min. dupa mediadi. Cale de 36 3/4 mile, tiene 31 ore 40 min., costa 20 fl. 44 cr.

Sibii la Temisior'a pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, soscesc in Temisior'a la 7 ore 40 minute ser'a.

Temisior'a la Orsiova pleca luni-a, marti-a, joi-a, si sambet'a la 6 ore demaneti'a, soscesc in Orsiova la 6 ore deman. Cale de 26 3/4 mile, tiene 24 ore, costa 14 fl. 98 cr.

Orsiova la Temisior'a pleca d'incepã marti-a, mercuri-a si vineri-a la 6 ore ser'a, soscesc in Temisior'a la 6 ore ser'a in diu'a urmatia.

De la Temisior'a la Aradu pleca in tote dilele la 6 ore dem. soscesc in A. la 11 ore 45 minute dem. Cale de 7 mile, tiene 5 ore 45 min., costa 3 fl. 8 cr.

Aradu la Temisior'a pleca in tote dilele la 2 ore dupa mediadi, soscesc la 7 ore 45 minute ser'a.

Sibii la Clusiu pleca in tote dilele, la 3 ore d. m. soscesc la 9 ore 20 min. deman. Cale de 21 1/2 mile, tiene 18 ore 20 min., costa 12 fl. 18 cr.

Clusiu la Sibii pleca in tote dilele la 5 ore dupa med. soscesc la 11 ore 50 min. diu'a.

Sibii la Brasiovu pleca in tote dilele la 5 ore dupa med. soscesc la 7 ore 25 min. deman. Cale de 18 1/2 mile, tiene 14 ore 25 min., costa 10 fl. 36 cr.

Brasiovu la Sibii pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, soscesc la 9 deman.

Sibii la Muresiu-Osiorheiu pleca luni-a, marti-a, vineri-a, si sambet'a la 7 ore ser'a, soscesc la 1 ora 5 min. d. m. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 ore 5 min. costa 10 fl. 78 cr.

Muresiu-Osiorheiu la Sibii pleca luni-a, marti-a, mercuri-a si sambet'a la 8 ore deman. soscesc la 2 ore 35 min. nôtea.

S'a tiparitu in Pest'a 1868. prin Alexandru Kocsi. Piati'a Pesciloru, Nr. 9.

D'in caus'a ss. serbatori, nrulu urmatia va aparè joi.